

خیلی‌هایشان را در مسجد پیدا کرده بود؛ از فوتبال دسته‌جمعی پسرهای مسجد تا چراغانی تمام کوچه‌های محله به مناسبت فرارسیدن نیمه شعبان. به مناسبت روز تأسیس کانون مساجد، به سراغ بررسی نقش مسجد در زندگی نوجوان امروزی رفته ایم.

می‌تواند چاره‌ساز باشد. تعامل هرچه بیشتر مدارس با مساجد، فرهنگ سراها و مؤسسات فرهنگی مشابه، می‌تواند طرح‌ها و پروژه‌های مشترکی را در کنار مساجد به پیش ببرد. برای نمونه، در دوران اعتکاف، اقدامات خوبی به سبب همین تعامل در مراکز فرهنگی تهران صورت گرفت.

چرا؟

در بررسی‌های آماری درباره عدم حضور نوجوانان در مساجد، دلایل مختلفی مطرح می‌شود؛ از سرشلوغی و دغدغه‌های متفرقه نوجوان گرفته تا جذاب نبودن فعالیت‌های آن. این دلایل مطمئناً از فردی به فرد دیگر متفاوت است.

صحبت از قطعیت در پژوهش‌های علوم انسانی کار خطایی است. این‌که بگوییم در تمامی مساجد این دلایل برای عدم حضور وجود دارد، یا بالعکس، همه مساجد فعالیت‌های جذابی برای نوجوانان دارند، منطقی نیست اما از نکاتی که می‌توانم به آن اشاره کنم، گشوده نبودن در مسجد به روی نوجوان هاست. فضای بسیاری از مساجد - حداقل در شهر تهران - مناسب سنین بالاتر است. نوجوان احساس می‌کند که در مسجد جایی ندارد. کسی برای او هویتی قائل نیست و او را جز یک بچه که هر آن ممکن است نماز دیگران را خراب کند، نمی‌بینند. بسیاری از مساجد در ساعاتی غیر از زمان اذان‌های صبح، ظهر و مغرب، بسته هستند؛ مانند اداره‌هایی که ساعت کاری مشخصی دارند. به تبع این موضوع، نوجوان نمی‌تواند مسجد را در برنامه روزمره خود بگنجانند. نوجوانی که در دوران تحصیل، دقیقاً در فاصله بعد از نماز ظهر تا قبل از نماز مغرب فرصت دارد، جایی برای مسجد در زندگی‌اش پیدا نمی‌کند. البته نمی‌توان همه تقصیرها را گردن دیگران انداخت. مطمئناً بخشی از این تعامل کم‌رنگ، حاصل کم‌کاری خود نوجوان هاست.

نوجوانی که زرق و برق‌های دیگری چشمش را می‌گیرد. بعضاً به دینداری و امور دینی، معناهای سطحی می‌دهد و کار جمعی، برای او هویت سابقش را از دست می‌دهد. نوجوان امروزی باید در میان انواع ایونت‌ها و قرارهای اجتماعی نادرست، رویدادهای به ظاهر رنگی‌رنگی و جمع‌های غیررسمی، جایی برای مسجد در زندگی‌اش باز کند و زیست مسجدی را برای خود بسازد. این تعامل، باید چند طرفه باشد. مطمئناً نمی‌توان نقش خانواده را هم نادیده گرفت. هرچقدر توجه خانواده به مسجد بیشتر باشد و حضور پررنگ‌تری در آن داشته باشد، نوجوان نیز احساس غریبی کمتری با مسجد خواهد داشت.

نکته جامانده

یکی از مواردی که شاید کمتر کسی به آن اشاره کند یا حاضر به پذیرش آن باشد، توجه به تنوع طیف نوجوانان است. در بسیاری از مواقع، آنچه تحت عنوان کار فرهنگی برای نوجوان صورت می‌گیرد، توجهی به این تنوع ندارد. پژوهشگران می‌گویند که این تنوع در نسل امروزی، گستردگی بیشتری پیدا کرده است. برای مثال، اگر قرار است در کنار امور فرهنگی، به آموزش نوجوانان هم توجه شود، باید تفاوت در علاقه‌مندی‌ها و استعدادها را آنها را در نظر گرفته شود. نباید مثل مدرسه، برای همه نوجوانان یک خط‌کش گذاشت و آنها را براساس یک معیار گروه‌بندی کرد.

کارکنان امور فرهنگی در حوزه نوجوان، می‌گویند که برای ایجاد فعالیت‌های فرهنگی، باید تنوع به خرج داد. مطمئناً نوجوان امروزی، به کارهایی متفاوت از نوجوان دهه شصتی علاقه دارد. بنابراین، بسیاری از برنامه‌هایی که زمانی برای نسل‌های قبل جذاب بوده، ممکن است امروزه برای نسل جدید جذابیت نداشته باشد و به عنوان کار جمعی، پذیرفته نشود. به روز بودن فعالیت‌هایی که در تعامل با نوجوان ارائه می‌شود، باعث همراهی بیشتر آنها خواهد شد. نوجوان دوست ندارد احساس کند که عقب‌مانده یا کسی که با او در تعامل است، حرفش را متوجه نمی‌شود. بنابراین، توجه به دنیای مدرن، شناخت سبک زندگی نوجوان، دغدغه‌ها و مسائلش، می‌تواند به استحکام ارتباط میان متولیان مساجد و نوجوانان کمک کند.

در مجموع، داشتن یک زیست مسجدی، در معنایی که پیش‌تر گفتم، در برخی نقاط ایران شکل گرفته و در برخی نقاط دیگر، هنوز اندر خم یک کوچه است.

تحقق این امر، حاصل یک همکاری چندسویه میان خانواده، نوجوان و مسجد است اما بی‌شک، نقش مساجد در ایجاد جذابیت، شناخت نسل جدید و فراهم کردن بستری برای مشارکت آنها، پررنگ‌تر است. چرا که باید دری گشوده شود تا نوجوان مشتاقانه از آن وارد شود.

هر برنامه، ساعت‌ها در مسجد جمع می‌شدیم و برای پرستاران و پزشکان محترم آب هویج و آب میوه تهیه می‌کردیم. در کنار این موارد ما به صورت مرتب تولید ماسک در مسجد داشتیم و همکاری از دست ما بر می‌آمد؛ حتماً انجام می‌دادیم تا تقدیری از پزشکان محترم داشته باشیم.

چه تفاوتی بین برنامه‌های کانون شما و سایر مراکز فرهنگی و آموزشی وجود دارد؟

ما قرار است به سمتی برویم که سبک زندگی اسلامی را به بچه‌ها آموزش بدهیم و اگر بخواهیم درباره چالش‌ها بگویم، شکر خدا دچار چالش خاصی نیستیم و به این مورد معتقد هستیم که وقتی توانستیم این تعداد نوجوان را کنار هم با تمام محتواها جمع کنیم، پس برای کارهای دیگر و فعالیت‌های دیگر می‌توانیم کارهای بزرگ‌تری انجام بدهیم. شکر خدا در تمام این فرآیند، خانواده‌ها و مدارس در کنار ما بودند و توانستیم بخشی از هدف خود را شکل بدهیم.

از آن بهره ببرند
۹ در دوران کرونا و بعد از آن، چه تغییری در فعالیت‌های کانون به وجود آمد و چگونه با شرایط جدید سازگار شدید؟

ما در دوران کرونا بسیار ضربه خوردیم از لحاظ آموزشی ولی با این وجود خوشحال بودیم که خانواده‌ها علاقه‌مند به این مورد بودند که با شرایط ویژه‌ای، کلاس‌هایی را مخصوص نوجوانان‌شان برگزار کنیم. ما وقتی دیدیم که بچه‌ها با ورود به فضای مجازی در دوران کرونا در حال ضربه خوردن هستند؛ تلاش کردیم کار جهادی مسجد را شروع کنیم و با افتخار می‌گوییم که مسجد ما، جزو چند مسجد فعال در شرق تهران است که در حوزه کرونا و شهری، توانستیم کارهای مختلفی را انجام بدهیم و فعالیتی نیز برای نوجوانان ایجاد کنیم. برای مثال در یکی از برنامه‌ها ما سعی کردیم تقریباً هر روز و هر نوبت برنامه‌های خاصی در جهت کمک به پزشکان و پرستاران داشته باشیم. تقریباً برای

به دنبال لذت حلال هستیم تا بچه‌ها از فعالیت در اینجا لذت ببرند و همواره در حال آموزش باشند. معتقدم بچه‌ها باید در کنار آموزش، در مسجد جریان زندگی را حس کنند.

در این مسجد، ما با والدین بچه‌ها نیز در ارتباط هستیم و جلسات اولیا و مربی‌ها در هر فصل برگزار است. ما کار فرهنگی می‌کنیم که بچه‌ها را آشنا کنیم با مبانی دینی. اما این مورد به این معنا نیست که بچه‌ها همیشه به صورت مستقیم با محتوای دینی درگیر هستند. یعنی اگر بچه‌ها فوتبال هم بخواهند بازی کنند، پشت پرده این بازی یک آموزش و محتوای دینی وجود دارد که باعث می‌شود بچه‌ها به صورت ناخودآگاه، نوجوانان ما با بحث‌های آموزشی درگیر شوند و در اینجا آموزش تعطیل نیست.

ما در اینجا معتقد هستیم که بچه‌ها باید تفریح سالم داشته باشند و یک زندگی دین‌دارانه داشته باشند و باید بگویم که در هر بخشی، برنامه‌های مخصوصی را آماده می‌کنیم تا نوجوانان